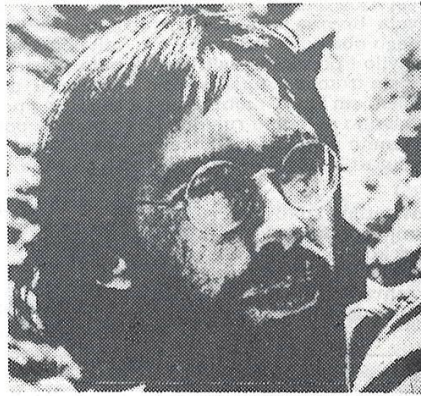

uteha stranaca (VII)

JAN MEKJUEEN (IAN MCEWAN), britanski pripovedač i romanopisac, rođen je 1948. godine u Olderšotu. Za prvu knjigu pripovedaka *Prva ljubav, poslednji obredi* koja je objavljena 1975. godine dobija nagradu Somerset Moma 1976. Tri godine posle objavljivanja prve zbirke pripovedaka, 1978., izdaje drugu zbirku pripovedaka *Između čaršava*, a iste godine objavljuje svoj prvi roman *Cementna bašta*. 1981. godine objavljuje svoj drugi roman pod naslovom *Uteha stranaca* i iste godine izdaje zbirku TV drama *Podražavanje*. Mekjuen je, po mišljenju mnogih kritičara i autora, najznačajniji pisac koji se javio u Velikoj Britaniji tokom sedamdesetih godina.

jan mekjuen

SEDMO POGLAVLJE

Naredna četiri dana Kolin i Meri nisu napuštali hotel, sem što su prelazili prometnu cestu da bi zauzeli sto u kafu na pontonskom mostu, koji je bio obasjan suncem dva sata pre no što je ono dolazilo na njihov balkon. Jeli su sve svoje obroke u hotelu, u prenatrpanoj trepezariji, gde su uštrkani beli stolnjaci, pa čak i hrana, bili obojeni zeleno-žutom bojom, zbog stakla na vratima kroz koja se svetlost prelamala i bojila čitavu prostoriju i sve u njoj. Ostali gosti su bili prijateljski naklonjeni i radoznali, te su se naginjali jedni drugima preko stolova poredeći beleške o nekim manje poznatim crkvama, oltarima tih crkava i restoranima u koje odlaze samo meštani.

One noći, vraćajući se iz Robertovog stana, držali su se sve vreme za ruke i te noći su spavali u istom krevetu. Probudili su se iznenađeni našavši se ujutro jedno drugom u zagrljaju. Njihovo vođenje ljubavi ih je takođe iznenadilo, zbog velikog prikrivenog užitka osećali su ga više kao oštre, gotovo bolne drhtaje. Sedeći na balkonu te večeri, sećali su se, sedam godina unatrag, vremena kada su se prvi put sreli. Kako su tako lako sve to mogli zaboraviti. Sve je bilo gotovo za manje od deset minuta. Ležali su jedno drugom okrenuti licem, impresionirani i pomalo dirnuti. Otišli su zajedno u kupatilo. Stajali su pod tušem, smejući se i sapunajući jedno drugo. Temeljno oprani i namirisani, vratili su se ponovo u krevet i vodili ljubav sve do podneva. Glad ih je naterala da sidu do male trepezarije. Ozbiljan razgovor ostalih gostiju odredio je i uticao na njihovo detinjasto ponašanje; cerekali su se sve vreme kao neki školarci. Podelili su tri glavna jela i popili tri litre vina. Držali su se za ruke preko stola i razgovarali o svojim roditeljima, o detinjstvu, kao da su se upravo upoznali. Ostali gosti su bacali na njih poglede pune blagonaklonosti. Posle tri i po sata odsustva vratili su se u krevet, u kojima je bila čista posteljina. Dok su se mazili, zaspali su, a kada su se probudili, nastavili su sa aktivnostima od jutros. Ponovo su se zajedno istuširali, ovoga puta ne koristeći sapun, i slušali, potpuno zaneti, čoveka preko puta, koji se takođe tuširao i pevao svoju, njima već poznatu, ariju *Mann und Weib und Mann*. Doneli su im aperitive u sobu, na velikoj tacni, u srebrnoj posudi sa lepo aranžiranim kriškama limuna, a u drugoj se nalazio led. Izašli su na balkon svako sa svojim pićem u ruci, gde su se oslonili na zid oivičen geranijumima, pušeći džoint, gledajući zalazak sunca i posmatrajući prolaznike.

Ovakav raspored, sa neznatnim izmenama, bio je uspostavljen i naredna tri dana. Mada su zurili preko vode u veliku crkvu na ostrvu, pominjali s vremena na vreme neki naziv restorana, koji su dobili od prijatelja pre odlaska na put, ili pri podnevnj vrućini pomenuli svežinu neke ulice koja prolazi pored zapuštenog kanala, ozbiljnijih pokušaja da se napusti hotel nije bilo. Drugog dana poslepodne su se obukli, s namerom da napuste hotel, ali su pali na krevet svlačeći jedno drugom odeću i smejući se svojoj bespomoćnosti. Sedeli su na balkonu do dugo u noć, sa bocama vina pri svetlosti neonske reklame, koja je neutralisala zvezde, i sa ponovo pričali o detinjstvu, sećajući, se ponekad nekih događaja po prvi put, formirajući teorije o prošlosti i o samom sećanju, pustivši strpljivo onog drugog da priča i po sat vremena. Slavili su svoje uzajamno razumevanje i činjenicu da uprkos bliskosti mogu da probude toliku strast jedno u drugom. Čestitali su sami sebi. Čudili su se toj strasti i opisivali je; značila im je više nego pre sedam godina. Među svojim prijateljima, od kojih su neki bili nevenčani, a neki venčani, nisu mogli naći nikoga ko bi im delovao tako uspešno zaljubljen kao oni. Nisu govorili o boravku kod Roberta i Kerolajn. Pominjali su ih samo kroz usputne opaske: »Kada smo se vraćali od Roberta, pomislio sam...« ili »Gledala sam u zvezde sa balkona...«

Skrenuli su razgovor na orgazam, zapravo na to da li muškarci i žene doživljavaju isto, ili nešto radikalno drugačije. Oboje su se složili s tim da doživljavaju nešto radikalno različito; sad je trebalo utvrditi da li je ta razlika kulturološki uslovljena. Kolin reče da je on dugo zavidio ženama na njihovom doživljaju orgazma i da je bilo vremena kada je osećao prosto neku bolnu prazninu, veoma blisku želji, smeštenu negde između mošnica i anusa; pomišljao je da bi to moglo biti veoma blisko ženskoj želji. Onda se Meri setila jednog eksperimenta na koji je naišla čitajući novine, čija je svrha bila da utvrdi upravo to da li muškarci i žene osećaju isto. Dobrovoljcima oba pola bila je ponudena lista od dve stotine fraza, prideva i priloga, od njih se zahtevalo da zaokruže deset pomoću kojih se, po njihovom mišljenju, najbolje može opisati orgazam. Druga grupa je imala zadatak da pregleda odgovore i na osnovu njih odredi pol volontera, pa pošto je načinjen otprilike približan broj tačnih

i netačnih identifikacija, zaključilo se da i muškarci i žene doživljavaju isto. Neizbežno, oni su sa ove teme prešli na temu politike seksa i razgovarali su, kao što su činili i mnogo puta ranije, o patrijarhatu, koji je po Merinom mišljenju bio najmoćniji princip koji je upravljao kako institucijama, tako ličnim životima. Kolin se ni sada, kao ni mnogo puta do tada, nije slagao sa tim mišljenjem, smatrajući klasnu dominaciju mnogo fundamentalnijom. Meri je samo zatresla glavom, ali oni su se oboje trudili da nadu zajednički teren.

Vratili su se na svoje roditelje; počeli su priču o tome koje su osobe nasledili od svojih očeva, a koje od svojih majki: kako se odnos između oca i majke prenosio i uticao na njihove vlastite živote. Reč »odnos« bila im je na usnama toliko puta da im je izazivala muku, ali oboje su se složili sa tim da ne mogu pronaći bolji izraz. Meri je govorila o sebi kao roditelju, Kolin o sebi kao o potencijalnom roditelju njene dece; sva premišljanja, sve nelagodnosti i sećanja bila su stavljena u svrhu formiranja teorija o njihovim karakteristikama; izgledalo je kao da su ponovo pronašli sebe kroz tu novu, neočekivanu i probudenu strast, stoga su morali izmisliti nove sebe, dati sebi novo ime kao novorođenom detetu, ili kao što u romanu svaki novi lik dobija ime. Povremeno su se vraćali na temu starenja; do iznenađnog (ili je to, možda, bilo i postupno?) otkrića da oni nisu najmlađi među ljudima koje su poznavali; da su im tela otežala, da to više nisu bili mehanizmi koji sami o sebi brinu i koji se mogu zanemarivati, već se moraju pažljivo posmatrati i brižljivo održavati. Složili su se da dokle god ih ova idila podmlađuje, oni ne mogu biti prevareni; složili su se u tome da stare i da će jednog dana i umreti, i bili su uvereni da ova zrela razmišljanja njihovoj strasti daju izvesnu dubinu.

Takav jedan prećutni dogovor, koji je među njima načinjen, omogućavao im je da pretresu tolike teme sa velikim strpljenjem, to ih je nateralo da šapću jedno drugom na uho u četiri sata izjutra sedeći na balkonu, sa polietilenskom vrećicom za marihuanu, pakovanjima prezerativa i praznim bocama podno njihovih nogu; ovaj dogovor nije nastao kao posledica visokog stepena njihovih svesti, već kao puki retorski običaj, kao jedan od vidova produžavanja trajanja. Oni su oboje zauzimali prećutni stav da će neki problem biti najbolje istražen ako se povodom njega zauzmu suprotna stanovišta, čak i ako to nije istinsko mišljenje jednog ili drugog; razmotreno mišljenje bilo je važnije od činjenice suprotstavljanja.

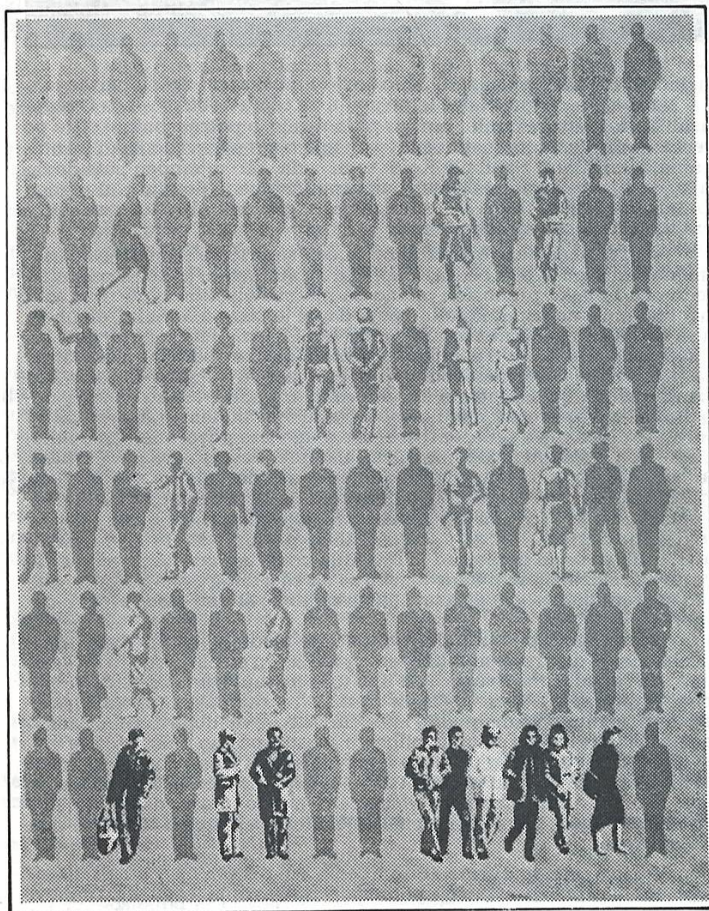
Uprkos svim analizama ono o čemu oni nikako nisu mogli razgovarati bili su razlozi njihovog ponovnog zbližavanja. U suštini, njihovi razgovori nisu bili ništa manje paradni od njihovog vođenja ljubavi: i u jednom i u drugom slučaju oni su živeli unutar trenutka. Prilepili su se jedno uz drugo, kako u razgovoru, tako i u seksu. Pod tušem su se smejaljivo zamišljajući da su im stavljene lisice na ruke i da je pri tom ključ negde nepovratno bačen. Ta ideja ih je uzbuđivala. Ne gubeći vremena na brisanje tela, odjurili bi natrag do kreveta ne bi li tu ideju što detaljnije razmotrili. Dok su vodili ljubav, šaptali su jedno drugom na uho izmišljene priče, mračne priče, priče koje su proizvodile uzdahe i kikat beznadežne neusiljenosti, a to je vodilo od pristanka općinjenog slušaoća, do potčinjavanja i poniženja. Meri je mrmljala o svojoj nameri da sakrije hirurga, koji bi Kolinu amputirao i noge i ruke. Držala bi ga u kući i koristila isključivo za seks, ponekad bi ga iznajmljivala prijateljima. Kolin je izmislio za Meri veliku, komplikovanu mašinu, načinjenu od čelika, ofarbanu u jarko crveno, koja bi radila na struju; imala bi klipove, upravljače, remenike i brojanike, i tiho bi zujala kada bi se uključila. Kolin bi tiho zazujuao Meri na uho. Jednom kad bi bila utegnuta u te kaiševe i kada bi joj se uguralo crevo pomoću kog bi se njeno telo hranilo, i drugo crevo, koje bi odvodilo otpadne materije, mašina bi je jebala, ne samo satima, danima i nedeljama, već godinama bez prestanka, do kraja života, ili, čak, i duže, sve dok je Kolin, ili možda njegov potomak, ne isključi.

Kasnije, kada bi se istuširali i namirisali, sedeći i pijuckajući piće na balkonu, zureći preko posuda sa geranijumima u turiste dole na ulici, te priče koje su jedno drugom šaptali delovale su potpuno bezukusno, šašavo i oni više o njima nisu govorili.

Tokom toplih noći u uskom krevetu, predviđenom za jednu osobu, njihova najkarakterističnija poza izgledala je ovako: Merine ruke oko Kolinovog vrata, a Kolinove oko njenog struka, isrepletanih nogu. Tokom dana, čak i kada su sve teme i želje bile trenutno istrošene, oni su ostajali priprijeti jedno uz drugo, ponekad se gušeći od vreline sopstvenih tela; nesposobni da se razdvoje i na minut, kao da su se bojali da pojedinačne, privatne misli mogu uništiti ono što su do sada stvorili.

To nije bio bezrazložan strah. Ujutro četvrtog dana Meri se probudila pre Kolina i pažljivo se izvukla iz kreveta. Brzo se oprala i obukla, i izašla na ulicu. Napolju je bilo svežije nego obično u 10.30 izjutra, vazduh je bio izuzetno čist; sunce se već pojavilo i počelo da vaja fine detalje na pojedinim predmetima. Meri je prešla trotoar i stigla do pontonskog mosta, gde je zauzela sto na najudaljenijem kraju, najbliže vodi i na najjačem suncu. Bilo joj je, međutim, hladno na golim rukama i pomalo je drhtuljila, a onda je stavila svoje tamne naočare za sunce i pogledom potražila kelnera. Ona je bila jedini gost, možda prvi tog dana.

Kelner je razmakao zavesu od perli na vratima i dao znak rukom da ju je video. Povukao se, da bi se malo kasnije ponovo pojavio, noseći poslužavnik na kojem se nalazio ogroman vrč koji se pušio. Kada ga je spustio, naglasio je da je to na račun kuće i mada je Meri više volela kafu nego vruću čokoladu, prihvatila ju je sa zahvalnošću. Kelner se nasmehio i živahno okrenuo na peti. Meri je malo pomerila stolicu prema

unutra, tako da je mogla imati bolji pogled na balkon i zakriljene prozore njihove sobe. Nedaleko od njenih nogu voda se blago prelivala preko gumene ivice koja je štitala ponton od gvozdrenih šlepova. Tokom sledećih desetak minuta, kao ohrabreni njenim prisustvom, posetio su zauzeli još nekoliko stolova, a njenom kelneru se pridružio još jedan, i obojica su bila u poslu.

Pila je svoju vruću čokoladu i posmatrala preko kanala veliku crkvu koja se nalazila sa druge strane i kuće oko nje. Povremeno bi se od prednjeg stakla kola koja su prolazila odbijalo sunce, te je delovalo kao da neko šalje signale preko vode. U trenutku kad je spustila praznu šolju na sto, pogledala je naokolo i opazila Kolina, potpuno obučenog na balkonu, kako joj se smeši sa razdaljine od oko šezdeset stopa. Meri je toplo uzvratila osmeh, ali kad je Kolin naglo promenio položaj, kao da je nagazio na nešto, osmeh joj se sledio na usnama, a zatim iščezao. Spustila je pogled, pomalo zbunjena, i ponovo pogledala preko ramena u vodu. Prolazila su dva čamca sa veslima i ljudi su uzbuđenim glasom dozivali jedni druge. Meri je pogledala ka balkonu i mogla se ponovo nasmešiti, ali Kolin je već ušao unutra. Nije prošlo ni nekoliko sekundi kad joj se pridružio. Zurila je u pravcu udaljenog šetališta, glave podignute visoko, kao da se bezuspešno bori sa sopstvenim sećanjem. Kada je Kolin došao, oni se poljubiše i sedoše blizu jedno drugog i ostadoše tu dva sata.

Preostali deo dana proveli su na isti način kao i prethodna tri: napustili su kafe i vratili se u sobu, koju je sobarica upravo pospremila. Sreli su se u trenutku kada je izlazila iz njihove sobe noseći pod pazuhom hrpu prljavih čaršava i jastuka, a u drugoj ruci korpu za otpatke dopola ispunjenu istrošenim papirnim maramicama i ostacima Kolinih noktiju sa nogu. Da bi je propustili da prođe, morali su se pribiti uz zid; okrnuli su glave u stranu, pomalo sramežljivo, uz tiho, učtivo: »dobro jutro«. Ostali su u krevetu manje od sata, proveli dva oko ručka,

vratili se u krevet (ovog puta da bi spavali), vodili ljubav kad su se probudili, ležali neko vreme posle toga, istuširali se, obukli i proveli preostali deo večeri, pre i posle večere, sedeći na balkonu. Kolin je nekoliko puta primetio da Meri deluje zabrinuto, ali da je to potisnuto negde u podsvesti, izvan njenog domašaja; objasnila je da je to kao neki slikoviti san kojeg ne može da se seti. Uveče su zaključili da su se veoma ulenjili i da im je potrebno malo vežbe, te su počeli praviti planove kako da uhvate čamac kojim bi išli preko lagune i otišli do onog popularnog dela sa plažama okrenutim ka otvorenom moru. Ovo ih je materalo da nadugačko i euforično počnu razgovor o plivanju; upravo su bili završili drugi džoint. Razglabali su o njihovom omiljenom stilu u plivanju, o relativnim prednostima reka, jezera, bazena, mora, a naročito o tome kakvu, zapravo, privlačnost ima voda za ljude; da li je to pokopano sećanje na davne pretke koji su nastanjivali mora. Priča o sećanju nagnala je Meri da se ponovo namršti. Posle toga, razgovor je postao nepovezan i oni su otišli te večeri na spavanje ranije nego obično, nešto pre ponoći.

Sledećeg jutra, u pola šest, Meri se probudila uz krik, možda poslednji u nizu od nekoliko, i uspravila se u krevetu. Prva dnevna svetlost se probijala kroz šalone; u sobi su se nazirala samo jedan ili dva svetlija predmeta. Iz susedne sobe dopiralo je nekakvo mrmljanje i čuo se zvuk prekidača. Meri je rukama obuhvatila kolena i počela da se trese.

Tada se i Kolin probudio. Proteglo se i dodirnuo je po ledima. »Noćna mora?«, upitao ju je. Meri se oslobodila njegovog dodira; leđa su joj se zategla. Kada ju je ponovo dodirnuo, ovog put uhvativši je za rame da bi je povukao dole k sebi, ona se iskobeljala i ustala iz kreveta.

Kolin se takode digao. Meri je stajala u podnožju kreveta, zureći u Kolinov jastuk. U susednoj sobi su se začuli koraci, pa zvuk vrata koja se otvaraju, koraci u hodniku, koji su se naglo zaustavili, kao da je ta osoba zastala da nešto osluša.

»Šta to beše, Meri?«, upitao je Kolin, posegnuvši za njenom rukom. Ona je naglo ustuknula, ali su joj oči i dalje počivale na njemu; njen pogled iznenađen i udaljen, kao da posmatra sa nekakve uzvišice užasnu katastrofu. Za razliku od Meri, Kolin je bio nag i pokušavao je, pipajući rukom koja mu je podrhtavala od hladnoće, da pronađe košulju. Gledali su jedno u drugo preko praznog kreveta. »Gadno si se uplašila«, rekao je Kolin i počeo da joj prilazi, idući okolo. Meri je klimnula glavom i otišla do francuskog prozora koji je vodio na balkon. Koraci ispred njihove sobe su iščezli, vrata su se zatvorila, krevet je zaškripao i začuo se zvuk prekidača. Meri je otvorila prozor i izašla.

Kolin se brzo obukao i izašao za njom. Stavila je prst na usta kada je on počeo da je umiruje i postavlja pitanja. Gurnula je stočić u stranu i pokazala Kolinu rukom da dode i stane na to mesto. Još postavljajući pitanja, Kolin je dozvolio da ga ona smesti. Okrenula ga je licem prema kanalu, prema delu neba koji je još bio u mraku, podigavši mu levu ruku na mali zid balkona; svetlo mu je padalo u lice i ona ga je zamolila da ostane u toj pozi nekoliko trenutaka. Onda se povukla nekoliko koraka unatrag. »Divan si«, prošaputala.

Kada se naglo okrenuo prema njoj, sustigla ga je iznenadna i jednostavna ideja. »Ti si budna, zar ne, Meri?«

Uputio se prema njoj, ali ovog puta, umesto da se povlači, ona mu je pala u zagrljaj, obesivši mu ruke oko vrata i ljubeći ga po licu beskonačno.

»Tako se bojim. Volim te i tako se bojim«, plakala je. Telo joj se počelo grčiti i tresti i zubi su joj cvokotali tako da više nije mogla govoriti.

»Šta je bilo, Meri?«, pitao je Kolin brzo i čvrsto je zagrlio. Vukla je rukave njegove košulje kao da želi da mu spusti ruke. »Nisi se razbudila, jel' da? Loše si sanjala?«

»Dodirni me«, najzad reče Meri. »Samo me dodirni.«

Kolin se malo udaljio od nje i blago je protresao za ramena. Glas mu je bio promukao. »Moraš mi reći šta se dogada.«

Meri se odjednom smirila i dopustila Kolinu da je povede unutra. Stajala je posmatrajući ga dok je nameštao krevet. Kada su legli, ona mu reče: »Zao mi je što sam te uplašila; poljubila ga je stavljajući mu ruku među svoje butine.

»Ne sada«, rekao je Kolin. »Reci mi šta se dogodilo.«

Klimnula je glavom i spustila je na njegovu ruku. »Zao mi je«, rekla je ponovo posle nekoliko minuta.

»Onda, šta se dogodilo?« Govorio je kroz zevanje, a Meri mu nije odmah odvratila.

Začuo se tih zvuk trube sa čamca koji je išao prema dokovima. Kada je prošao, Meri je rekla: »Probudila sam se i shvatila nešto. Da sam to shvatila po danu, ne bi me toliko uplašilo.«

»Ah«, rekao je Kolin. Meri je malo čekala. »Zar ne želiš da saznaš šta je u pitanju?« Kolin je promrmljao da želi. Meri je ponovo začutala. »Jesi li budan?«

»Da.«

»Ti si na onoj fotografiji koju sam videla kod Roberta.«

»Na kojoj fotografiji?«

»Videla sam jednu fotografiju u Robertovom stanu, na kojoj si ti.«

»Ja?«

»Mora da je napravljena iz čamca, malo iza kafea«. Kolin je naglo povukao noge. »Ne sećam se toga«, rekao je posle kraće pauze.

»Padaš u san«, rekla je Meri. »Pokušaj bar još malo ostati budan.«

»Budan sam.«

»Kada sam onog jutra sedela u kafeu, videla sam te na balkonu. Ali, tada još nisam bila sve povezala. Onda sam se probudila i setila. Robert mi je pokazao tu fotografiju. Kolin? Kolin?«

Ležao je savršeno mirno, dok mu je disanje bilo jedva čujno.

(nastaviće se)

Sa engleskog: Ljubica Damjanov